

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

Informativni Bilten

Januar — Jun 2021

SADRŽAJ:

ŠESTOMESEČNI IZVEŠTAJ RADA2

POSETE I AKTIVNOSTI USTAVNOG SUDA.....5

PRESUDE.....8

ESLjP – VAŽNE ODLUKE.....13

Ustav Kosova - Poglavlje VIII

Ustavni sud

Član 112

[Osnovna Načela]

1. Ustavni sud je konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom.
2. Ustavni sud je potpuno nezavistan u obavljanju svojih dužnosti.

Sastav Ustavnog suda

Ustavni sud Republike Kosovo je sastavljen od 9 (devet) sudija.

Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo se imenuju u skladu sa članom 114 [*Sastav i Mandat Ustavnog suda*] Ustava i članovima 6 i 7. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo.

Nakon osnivanja Ustavnog suda u 2009 godine i u skladu sa bivšim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 6 (šest) od 9 (devet) sudija je imenovao predsednik Republike Kosova na predlog Skupštine.

Od 6 (šest) domaćih sudija, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 3 (tri) godine, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 6 (šest) godina i 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 9 (devet) godina.

U skladu sa gore navedenim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 3 (troje) međunarodnih sudija je imenovao Međunarodni civilni predstavnik, nakon konsultacije sa predsednikom Evropskog suda za ljudska prava.

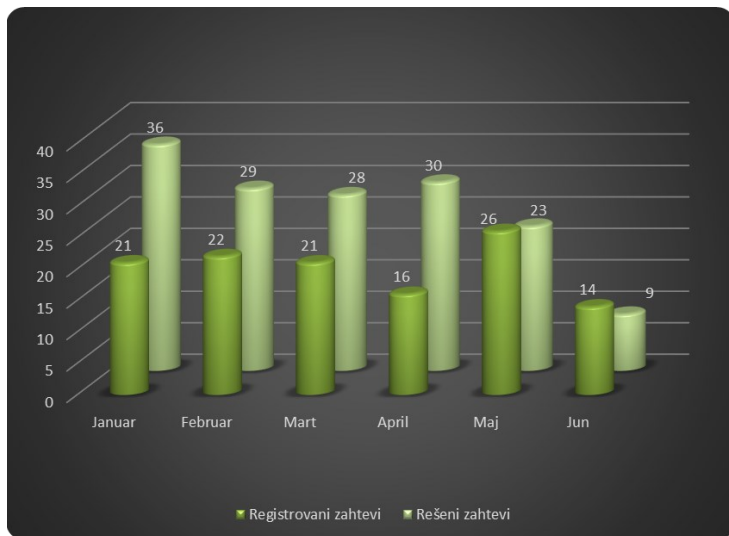
* Po isteku mandata predsednice Ustavnog suda i ostavke jednog sudije u junu, Sud se trenutno sastoji od 7 (sedam) sudija.

Status predmeta

Tokom šestomesečnog perioda: 1. januar – 30. jun 2021. godine, Sud je primio 120 novih zahteva dok je na radu imao ukupno 306 zahteva/predmeta. Ukupno 155 zahteva je rešeno ili 50.65% svih slučajeva na raspolaganju.

Tokom ovog perioda, 130 odluka je objavljeno na internet stranici Suda.

*Dinamika primljenih zahteva po mesecima
(1. januar – 30. jun 2021. godine)*

U nastavku su predstavljene 20 presude koje je Sud doneo tokom šestomesečnog perioda, 1. januar – 30. jun 2021. godine:

- Presuda u slučaju KI 207/19, podnosilac zahteva: Socijaldemokratska inicijativa, Alijansa Novo Kosovo i Stranka za pravdu. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presuda [A. A. U. ZH. br. 20/2019] od 30. oktobra 2019. godine i [A. A. U. ZH. br. 21/2019] od 5. novembra 2019. godine] Vrhovnog suda Republike Kosovo.
- Presuda u slučaju KO 95/20, podnosilac zahteva: Liburn Aliu i 16 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo br. 07/V-014 od 3. juna 2020. godine o izboru Vlade Republike Kosovo.
- Presuda u slučaju KI 230/19, podnosilac zahteva: Albert Rakipi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova [Pml. br. 253/2019] od 30. septembra 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 160/19, KI 161/19, KI 162/19, KI 164/19, KI 165/19, KI 166/19, KI 167/19,

KI 168/19, KI 169/19, KI 170/19, KI 171/19, KI 172/19, KI 173/19 i KI 178/19, podnosilac zahteva: Muhamet Këndusi i drugi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova [AC-I-13-0181-A0008] od 29. avgusta 2019. godine.

- Presuda u slučaju KI 181/19, KI 182/19 i KI 183/19, podnosilac zahteva: Fllanza Naka, Fatmire Lima i Leman Masar Zhubi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova [AC-I-13-0181-A0008] od 29. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 24/20, podnosilac zahteva: "Pamex sh.p.k.". U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Apelacionog suda Kosova [Ae. br. 179/2017] od 11. novembra 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 86/18, podnosilac zahteva: Slavica Đorđević. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda [CA. br. 2093/2017] od 29. januara 2018. godine.
- Presuda u slučaju KI 45/20 i KI 46/20, podnosilac zahteva: Tinka Kurti i Drita Millaku. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova [AA. br. 4/2020] od 19. februara 2020. godine i [AA. br. 3/2020] od 19. februara 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 145/KI 220/19, KI 221/19, KI 223/19 dhe KI 234/19, podnosilac zahteva: Sadete Koca Lila i drugi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju [AC-I-13-0181-A0008] od 29. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 177/19, podnosilac zahteva: NNT „Sokoli“. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda Kosova [Ac. br. 2386/2018] od 17. maja 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 195/20, podnosilac zahteva: Aigars Kesengfelds, vlasnik nebankarske finansijske institucije "Monego". U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda [ARJ-UZVP. br. 42/2020] od 25. juna 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 20/21, podnosilac zahteva: Violeta Todorović. U podnošenom zahtevu se

tražilo ocena ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju [AC-I-16-0122] od 1. oktobra 2020. godine.

- Presuda u slučaju KI 113/20, podnosilac zahteva: IF Skadeforsikring iz Norveške. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda [E. Rev. br. 62/2020] od 6. aprila 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 186/19, KI 187/19, KI 200/19 i KI 208/19, podnosilac zahteva: Belkize Vula Shala i drugi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju [AC-I-13-0181-A0008] od 29. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 195/19, podnosilac zahteva: Banka za biznis. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda [Ae. br. 287/18] od 27. maja 2019. godine i rešenja Osnovnog suda u Prištini, Odeljenje za privredne sporove [I. EK. br. 330/2019] od 1. avgusta 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 51/19, podnosilac zahteva: Qamil Lupçi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti neizvršenja Odluke Nezavisnog Nadzornog Odbora Civilne Službe Kosova [A/o2/68/2016] od 12. aprila 2016. godine.
- Presuda u slučaju KI 188/20, podnosilac zahteva: Osiguravajuće društvo „SUVA Rechstabteillung“. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Apelacionog suda Kosova [Ae. br. 63/2019] od 15. oktobra 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 111/19, podnosilac zahteva: Osiguravajuće društvo „SUVA Rechstabteillung“. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda [E. Rev. br. 1/2019] od 27. februara 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 235/19, podnosilac zahteva: Osiguravajuće društvo „Allianz Suisse Versicherungs - Gesellschaft AG“. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude [E. Rev. br. 32/2019] Vrhovnog suda od 31. jula 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 74/19, podnosilac zahteva: Osiguravajuće društvo „SUVA Rechstabteillung“.

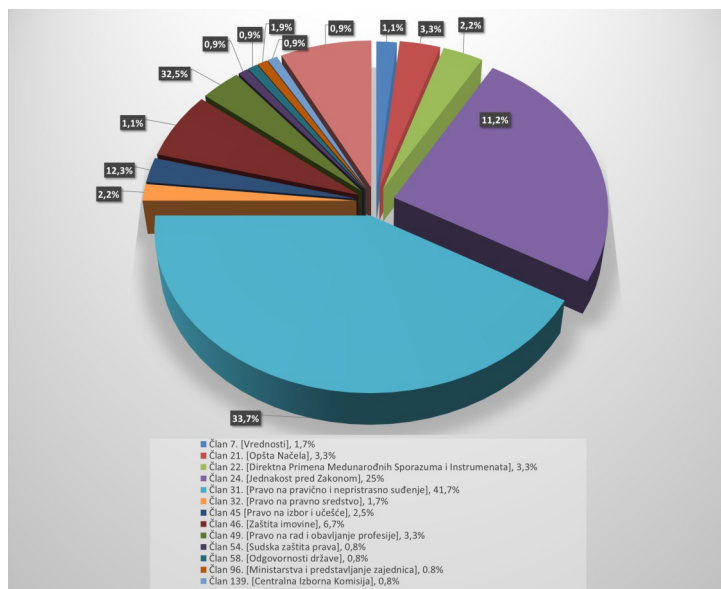
U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova [E. Rev. br. 39/2018], od 8. januara 2019. godine.

Vrste navodnih povreda

Vrste navodnih povreda od XX primljenih zahteva tokom šestomesečnog perioda: 1. januar – 30. jun 2021. godine, su sledeće:

- Član 7. [Vrednosti], 2 slučaja ili 1,7%;
- Član 21. [Opšta Načela], 4 slučaja ili 3,3%;
- Član 22. [Direktna Primena Međunarodnih Sporazuma i Instrumenata], 4 slučaja ili 3,3%;
- Član 24. [Jednakost pred Zakonom], 30 slučaja ili 25%;
- Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 50 slučaja ili 41,7%;
- Član 32. [Pravo na pravno sredstvo], 2 slučaja ili 1,7%;
- Član 45. [Pravo na izbor i učešće], 3 slučaja ili 2,5%;
- Član 46. [Zaštita imovine], 8 slučaja ili 6,7%;
- Član 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije], 4 slučaja ili 3,3%;
- Član 54. [Sudska zaštita prava], 1 slučaj ili 0,8%;
- Član 58. [Odgovornosti države], 1 slučaj ili 0,8%;
- Član 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica], 1 slučaj ili 0,8%;
- Član 139. [Centralna Izborna Komisija], 1 slučaj ili 0,8%;
- Druge povrede, 9 slučaja ili 7,5%;

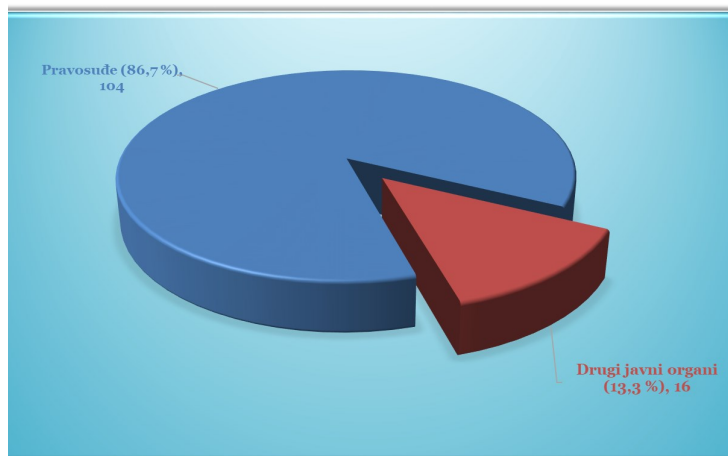
Navodne povrede prema vrsti
(1. januar – 30. jun 2021. godine)

Navodni počinioci kršenja prava

- 104 zahteva ili 86,7 % zahteva se odnose na odluke sudova;
- 16 zahteva ili 13,3 % zahteva se odnose na odluke drugih javnih organa;

*Navodni prekršioc prava
(1. januar – 30. jun 2021. godine)*

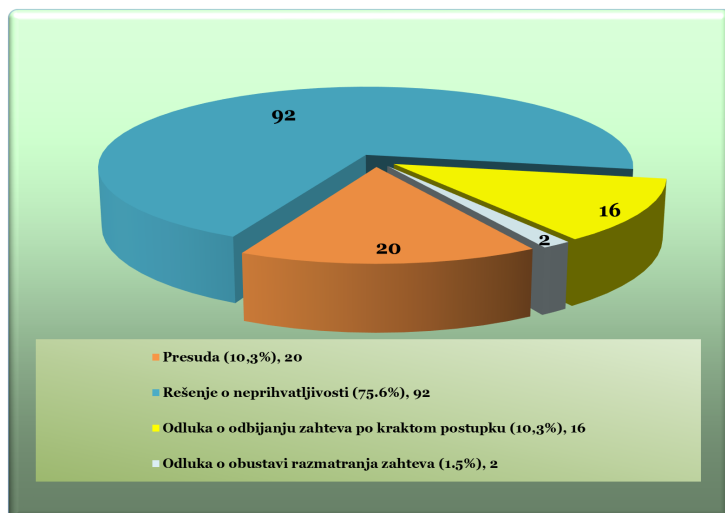

Sednice i veća za razmatranje

Tokom šestomesečnog perioda: 1. januar – 30. jun 2021. godine, Ustavni sud je održao 16 plenarnih sednica i 138 veća za razmatranje, u kojim su razmatrani slučajevi rešeni odlukama, rešenjima, i presudama. Tokom ovog šestomesečnog perioda, Ustavni sud je objavio 130 odluka. Struktura objavljenih odluka izgleda na sledeći način:

- 20 presude (10,3%);
- 92 rešenja o neprihvatljivosti (75,6%);
- 16 odluke o odbijanju zahteva po krakom postupku (10,3%);
- 2 odluke o obustavi razmatranja zahteva (1,5%);

*Struktura odluka
(1. januar – 30. jun 2021. godine)*

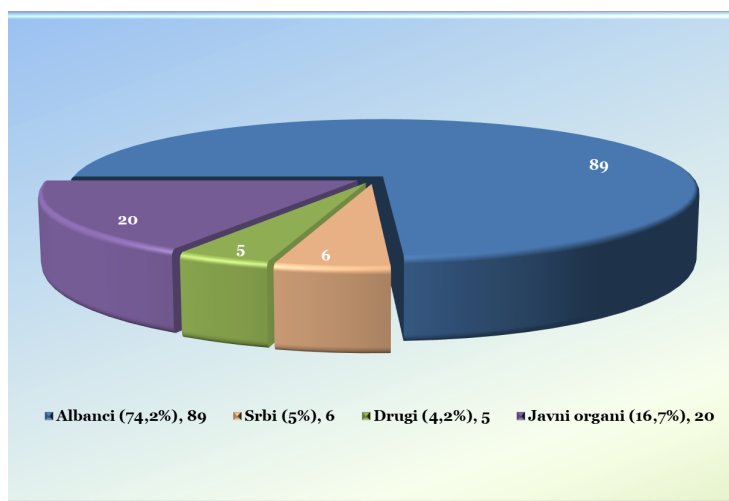

Pristup Sudu

Pristup pojedinaca Sudu se prikazuje na sledeći način:

- 89 zahteva je podneto od Albanaca, ili 74,2%;
- 6 zahteva je podneto od Srba, ili 5%;
- 5 zahteva je podneto od drugih zajednica, ili 4,2%;
- 20 zahteva je podneto od drugih javnih organa (pravnih lica), ili 16,7%;

*Etnička struktura podnosilaca zahteva
(1. januar – 30. jun 2021. godine)*

4 februar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Arta Rama-Hajrizi, primila je na sastanku ambasadora Ujedinjenog Kraljevstva na Kosovu, g. Nicholas Abbotta.

Tokom razgovora, predsednica Rama-Hajrizi je upoznala ambasadora Abbotta sa dosadašnjim radom Suda, izazovima sa kojima se suočava rad ove institucije u pandemijskim uslovima, kao i posvećenošću sudija i ostalih službenika u razmatranju podnetih zahteva u optimalnom roku.

Predsednica Rama-Hajrizi je izrazila zahvalnost na stalnoj podršci koju je Vlada Ujedinjenog Kraljevstva tokom godina pružila Ustavnom sudu, ali i drugim državnim institucijama Republike Kosovo, usredsređujući se, pre svega, na poštovanje ljudskih prava, jačanje vladavine zakona i ekonomski razvoj u zemlji.

Ambasador Abbott je potvrdio spremnost Vlade Velike Britanije za dalje jačanje partnerstva između dve zemlje u oblastima od zajedničkog interesa.

29 april 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Arta Rama-Hajrizi, dočekala je na sastanku radi međusobnog upoznavanja ambasadoru Kraljevine Holandije na Kosovu, gđu Carin Lobbezoo.

Rad Suda u uslovima pandemije, izazovi u odlučivanju i posvećenost rešavanju sudskih predmeta, bile su samo neke od tema o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku.

U toku razgovora obe strane su razmenile svoje stavove o najnovijim dešavanjima u oblasti ustavnog pravosuđa, kao i o neprekidnim naporima koje ulažu institucije u zemlji radi konsolidacije pravne države, jačanja nezavisnosti sudstva i

povećanja transparentnosti u pravosudnom sistemu. Predsednica Rama-Hajrizi je izrazila svoju zahvalnost na pomoći koju je tokom godina pružala holandska vlada u finansiranju različitih projekata za izgradnju profesionalnih kapaciteta Ustavnog suda.

Ambasadorka Lobbezoo je obećala da će Holandija nastaviti da pruža podršku Kosovu i u budućnosti i istakla važnost produbljavanja saradnje između dveju zemalja, a posebno u oblasti reda i zakona.

25 maj 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Arta Rama-Hajrizi, primila je šefa Kancelarije EU na Kosovu, g. Tomasa Szunyoga, u nizu oproštajnih sastanaka sa domaćim i međunarodnim institucionalnim čelnicima uoči završetka njenog mandata sudije i predsednice Suda.

Tokom razgovora, predsednica Rama-Hajrizi upoznala je g. Szunyoga sa dosadašnjim radom Suda, sa izazovima sa kojima su se suočavale sudije prilikom razmatranja predmeta u uslovima pandemije i odlučivanju sa razdaljine, kao i sa neprekidnim naporima koji su se ulagali radi povećanja kvaliteta odluka u skladu sa međunarodnim praksama ustavnog sudstva.

Predsednica Rama – Hajrizi je u nastavku sastanka izrazila svoju zahvalnost na pomoći koju već godinama pružaju evropske institucije zarad podizanja profesionalnih kapaciteta Ustavnog suda i izrazila uverenje da ova pomoć neće izostajati ni u budućnosti.

Nakon što se zahvalio na gostoprimstvu, g. Szunyog je čestitao predsednici Rama – Hajrizi na dosadašnjim dostignućima Ustavnog suda Kosova, konsolidaciji njegove sudske prakse i unapređenju ustavnog sudstva u skladu sa evropskim standardima.

G. Szunyog je potvrdio spremnost Kancelarije EU da nastavi da pruža podršku Ustavnom sudu Kosova, kao i drugim institucijama u zemlji, u službi jačanja vladavine zakona.

28 maj 2021

Delegacija sudija Ustavnog suda Republike Albanije, na čelu sa predsednicom tog suda, gđom Vitore Tusha, boravila je u zvaničnoj poseti Ustavnom sudu Republike Kosovo.

Delegaciju iz Albanije primili su predsednica Ustavnog suda Kosova, gđa Arta Rama – Hajrizi i druge sudije Suda, a centralna tema diskusije bili su funkcionisanje oba suda u uslovima pandemije, prakse i metode rada u obradi predmeta, donošenje odluka na daljinu, kao i konsolidacija sudske prakse oba suda u skladu sa međunarodnim standardima ustavnog sudstva.

U nastavku sastanka, sudije obe strane diskutovale su o dosadašnjim iskustvima i izazovima u obradi različitih ustavnih pitanja, incidentalnoj i apstraktnoj kontroli kao i o nivou izvršenja presuda na nivou

zemlje. Predsednica Rama – Hajrizi i predsednica Tusha su na kraju izrazile posvećenost i spremnost da intenziviraju odnose saradnje između dva ustavna suda kroz organizovanje redovnih godišnjih skupova i organizovanje zajedničkih aktivnosti u cilju međusobne razmene iskustava.

25 jun 2021

Zvaničnom ceremonijom održanom u Ustavnom sudu Republike Kosovo, danas je svečano izvršena primopredaja funkcije predsednika Ustavnog suda Kosova između dosadašnje predsednice, gđe. Arte Rama – Hajrizi, i izabrane predsednice, gđe. Grese Caka – Nimani.

U svom pozdravnom govoru, gđa. Rama – Hajrizi je govorila o izazovima sa kojima su se suočavali i dostignućima Ustavnog suda tokom dva mandata na čelu ove institucije, prilikom čega se, pored sudija, zahvalila svim zaposlenima u Sudu na saradnji i neumornom radu, ističući da je „samo predanošću i zajedničkim radom Sud uspeo da savlada sve izazove, počev od prelaska sa mešovitog međunarodnog sastava na domaći, značajno poboljšavajući kvalitet pisanih odluka i obrazloženja, povećavajući integritet i poštovanje javnosti prema Sudu, i što je najvažnije, konsolidacija prvobitne uloge Suda, što je zaštita duha Ustava, ustavnog sistema i prava i sloboda svakog građanina Republike Kosovo“.

Ona je dalje podsetila da „preko odluka koje smo doneli, ocenjeni smo kao jedan od najboljih sudova u regionu, i shodno tome, uspeali smo da ojačamo saradnju sa drugim sudovima, partnerstvo sa Venecijanskom komisijom, saradnju sa Savetom Evrope i na kraju, sa Evropskim sudom za ljudska prava“.

Na kraju, gđa. Rama-Hajrizi je izrazila uverenje da će pod rukovodstvom predsednice Caka-Nimani, Ustavni sud Kosova u budućnosti obeležiti nove uspehe i dalje konsolidovati svoju sudsku praksu u skladu sa evropskim standardima ustavne pravde.

Nakon svečanog prihvatanja funkcije, predsednica Caka-Nimani je podvukla značaj nezavisnosti

Ustavnog suda i njegovu odlučujuću ulogu u održavanju ustavnog poretka i ustavnih vrednosti, balansiranju i podeli vlasti, unapređivanju vladavine zakona i demokratskog poretka, kao i zaštitu osnovnih prava i sloboda svih građana Republike Kosovo.

Ona je takođe naglasila svoju čast i odgovornost da u saradnji sa svim sudijama Suda i pomoćnim osobljem doprinese konsolidaciji i daljem unapređenju ustavne pravde u Republici Kosovo. Govoreći u ime svih sudija i zvaničnika Suda, predsednica Caka-Nimani se zahvalila gđi. Rama-Hajrizi za posvećenost i neumoran rad tokom mandata sudije i predsednice Ustavnog suda u dva mandata, u podizanju standarda suđenja i kvaliteta odluka Ustavnog suda, kao i za njen izvanredan doprinos u zaštiti institucionalne nezavisnosti Suda.

30 jun 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, nakon stupanja na dužnost predsednice Suda, sastala se sa predsednicom Republike Kosovo, gđom. Vjosom Osmani – Sadriu.

Uloga i funkcija Ustavnog suda kao konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i njegov značaj u zaštiti ustavnog poretka i vrednosti, jačanju vladavine zakona i produbljivanju međuinstitucionalne saradnje kako bi se obezbedilo poštovanje ustavnosti na čitavoj teritoriji Republike Kosovo, bile su neke od tema o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku održanom u Kancelariji predsednice.

Tokom razgovora, obe strane su razmenile mišljenja i o potrebi očuvanja i jačanja nezavisnosti sudstva, kao i unapređenju mehanizama za efikasnu zaštitu osnovnih prava i sloboda svih građana Kosova u skladu sa međunarodnim standardima.

Presuda

KO 95/20

Podnosilac

Liburn Aliu i 16 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo

Zahtev za ocenu ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo br. 07/V-014 od 3. juna 2020. godine o izboru Vlade Republike Kosovo

Zahtev je zasnovan na stavu 5. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 42. [Tačnost podneska] i 43. [Rok] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 i pravilu 74. [Podnesak u skladu sa članom 113.5 Ustava i članovima 42. i 43. Zakona] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo. Predmetna stvar zahteva bila je ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo br. 07/V-014 od 3. juna 2020. godine o izboru Vlade Republike Kosovo, za koju su podnosioci zahteva tvrdili da nije u saglasnosti sa stavom 3. člana 95. [Izbor Vlade] u vezi sa podstavom 6. stava 3. člana 70. [Mandat poslanika] Ustava.

Zaključci

Dana 28. marta i 20. avgusta 2019. godine, Etem Arifi je osuđen pravosnažnom presudom Apelacionog suda na godinu i tri meseca zatvora. Dana 6. oktobra 2019. godine, održani su prevremeni izbori za Skupštinu Republike Kosovo. Etem Arifi se kandidovao i izabran je za poslanika Skupštine Republike Kosovo. Dana 27. novembra 2019. godine, CIK je sertifikovao rezultate izbora, a na listi sertifikovanih poslanika nalazio se i Etem Arifi. Dana 26. decembra 2019. godine, održana je konstitutivna sednica Skupštine na kojoj je potvrđen mandat Etema Arifija.

Od tada, Etem Arifi je nastavio da obavlja funkciju poslanika, iako je protiv njega postojala pravosnažna sudska osuda za krivično delo, na jednu godinu i tri meseca zatvora. U ovom ustavnom zahtevu, 17 poslanika Skupštine Republike Kosovo je osporilo ustavnost odluke Skupštine Republike Kosovo

br. 07/V-014 o izboru Vlade, donete dana 3. juna 2020. godine. Podnosioci zahteva tvrdili su da je navedena odluka u suprotnosti sa Ustavom, odnosno sa stavom 3. člana 95. [Izbor Vlade], u vezi sa podstavom 6. stava 3. člana 70. [Mandat poslanika] Ustava. To stoga što je, prema podnosiocima zahteva, u postupku glasanja zaosporenu odluku učestvovao i Etem Arifi, čiji je glas bio nevažeći zbog njegove osude pravosnažnom sudskom odlukom na kaznu zatvora od jedne godine i tri meseca.

Sud je ocenio da je osnovno pitanje sadržano u ovom zahtevu to da li je Etem Arifi imao važeći mandat u vreme donošenja osporene odluke o izboru Vlade u Skupštini (u čijem izglasavanju je učestvovao). U vezi sa ovim pitanjem, Sud je uzeo u obzir: odgovore koje su dostavile države članice Foruma Venecijanske komisije, stavove Venecijanske komisije, kao i prethodnu praksu Skupštine Republike Kosovo za slične situacije. Što se tiče ustavnih i zakonskih odredbi u Republici Kosovo, koje pružaju odgovore na pitanja koja su postavljena ovim zahtevom, Sud je utvrdio da:

Član 71.1 Ustava, u vezi sa članom 29.1(q) Zakona o opštim izborima, propisuje da nijedno lice ne može biti kandidat za poslanika na izborima za Skupštinu, ako je osuđen za krivično delo pravosnažnom sudskom odlukom u poslednje tri godine;

Član 70.3 (6) Ustava određuje da mandat poslanika ističe ili postaje nevažeći ako je pravosnažnom sudskom odlukom on/ona osuđen/a na jednu ili više godina zatvora. Ovo ustavno određivanje pojačava se i članom 8.1.6 Zakona o pravima i odgovornostima poslanika, članom 112.1.a Zakona o opštim izborima, kao i članom 25.1.d Poslovnika Skupštine.

Sud je smatrao da što se tiče prava na kandidovanje na parlamentarnim izborima, članove 45, 55. i 71. Ustava treba čitati na koherentan način. Tako, član 45. Ustava govori uopšteno o biračkim pravima tako što na uopšten način propisuje da ona mogu biti ograničena sudskim odlukama, dok član 55. određuje kumulativne uslove na osnovu kojih mogu da se ograničavaju Ustavom zagarantovana ljudska prava. Dok član 71. Ustava – koji govori isključivo o „kvalifikacijama“ za kandidovanje za poslanika Skupštine – određuje da svaki državljanin Republike Kosovo koji ima osamnaest ili više godina i ispunjava zakonske uslove, može da bude kandidat za poslanika.

Ove „zakonske uslove“, na koje se poziva član 71. Ustava, određuje Zakon o opštim izborima, koji u članu 29.1(q) jasno i izričito propisuje da nijedno lice ne može biti kandidat za poslanika na izborima za Skupštinu, ukoliko je konačnom odlukom suda osuđeno za krivično delo u poslednje tri godine. Ovo ustavno i zakonsko određivanje je u liniji i sa praksom koju slede mnoge demokratske zemlje, kao što se primećuje iz odgovarajućih dokumenata Venecijanske komisije, kao i iz odgovora zemalja članica Foruma Venecijanske komisije.

Sud je naglasio da gore navedene ustavne i zakonske norme, koje se tiču nemogućnosti (nepodobnosti) kandidovanja za poslanika na opštim izborima, kao i prestanka ili nevaženja mandata poslanika, kao

rezultat kazne zatvora za izvršenje krivičnih dela, ne treba posmatrati kao svrhu samu po sebi. U suštini, ove norme nemaju za osnovnu svrhu kažnjavanje određenih pojedinaca onemogućujući im da obavljaju funkciju poslanika, već im je osnovna svrha zaštita ustavnog integriteta i građansko poverenje u zakonodavni organ, kao stub parlamentarne demokratije.

Sud je smatrao da se poverenje građana u Skupštinu Republike Kosovo narušava ako se – uprkos zabranama postavljenim članom koje postavlja član 71. Ustava u vezi sa članom 29.1 (q) Zakona o opštim izborima – dozvoli da mandat poslanika osvoji i vrši lice koje je, pravosnažnom sudskom odlukom, važećom u Republici Kosovo, osuđeno za krivično delo. U vezi s tim, Sud je skrenuo pažnju na Izveštaj Venecijanske komisije, koji naglašava da “Zakonitost je prvi element vladavine zakona i podrazumeva da zakon moraju poštovati pojedinci i vlasti. Ostvarivanje političke vlasti od strane ljudi koji su ozbiljno prekršili zakon dovodi u opasnost primenu ovog principa, koji je sa svoje strane preduslov demokratije i može ugroziti demokratsku prirodu države. Stoga je opravdano ograničiti njihovo pravo da budu birani (vidi Izveštaj Venecijanske komisije o isključenju izvršilaca nezakonitih dela iz parlamenta, CDL-AD (2015)036, od 23. novembra 2018. godine, stav 168).

U tom duhu, Sud je ocenio da je jasan ustavni zahtev koji je sadržan u članu 71.1 u vezi sa članom 70.3 (6) Ustava, da je nespojivo sa Ustavom da određeno lice dobije i drži mandat poslanika ako je pravosnažnom sudskom odlukom osuđeno za krivično delo, kao što je propisano ovim odredbama. Ovaj zahtev se pojačava članovima 29. i 112. Zakona o opštim izborima, kao i članom 8.1.6 Zakona o pravima i odgovornostima poslanika.

Sud je dalje primetio da činjenica da se član 70.3 (6) Ustava, član 8.1.6 Zakona o pravima i odgovornostima poslanika i član 112.1 (a) Zakona o opštim izborima odnose na osudu poslanika (to jest osudu nakon što je osvojio mandat), predstavlja odraz pretpostavke da član 29.1 (q) Zakona o opštim izborima, koji se zasniva na članu 71.1 Ustava, ne dozvoljava licu osuđenom na zatvorsku kaznu u poslednje tri godine pre izbora da se kandiduje za poslanika i osvoji mandat poslanika. Shodno tome, na osnovu jasnog jezika člana 71.1 Ustava u vezi sa članom 29.1 (q) Zakona o opštim izborima, kao i podstavom 6. stava 3. člana 70. Ustava, Sud je smatrao da nijedno lice ne može da dobije i drži važeći mandat poslanika ako je pravosnažnom sudskom odlukom osuđen za krivično delo, kao što je predviđeno ovim odredbama, ako postoji odužujuća odluka protiv njega/nje koja je na snazi u Republici Kosovo.

Sud je primetio objašnjenje CIK-a da se presudom Vrhovnog suda AA.-Uzh. br. 16/2017 od 19. septembra 2017. godine, “nikome ne može uskratiti pravo da se takmiči na izborima ako mu takvo pravo nije oduzeto sudskom odlukom, što znači da kandidat mora da bude oglašen krivim pravosnažnom odlukom i da mu je sud izrekao dopunsku kaznu “oduzimanja prava da bude biran”.

Stoga Sud je smatrao da Zakon o opštim izborima ne zahteva da se osobama osuđenim za krivična dela nužno izriče i dodatna kazna “oduzimanje prava da se bude biran”, tako da im se ne dozvoli da se kandiduju na parlamentarnim izborima. To stoga što prema članu 29.1 Zakona o opštim izborima, između ostalog, predviđaju dva osnova: (i) oduzimanje prava da se bude kandidat na izborima odlukom IPŽP-a i suda; kao i (ii) nemogućnost da se bude kandidat zbog oglašavanja krivim za krivično delo pravosnažnom odlukom suda u poslednje tri godine. Ovo su različiti/razdvojeni osnovi koji prouzrokuju nemogućnost/nepodobnost da se bude kandidat. Sud je mišljenja da je ovo tumačenje u skladu i sa koherentnim čitanjem članova 45, 55. i 71. Ustava.

Sud je smatrao da je važno napomenuti da je kandidovanje Etema Arifija na parlamentarnim izborima, njegov izbor za poslanika i vršenje mandata poslanika – sve to nakon što je pravosnažnom sudskom odlukom osuđen na godinu i tri meseca zatvora – iznosi na videlo postojanje normativne nejasnoće i ozbiljnih nedostataka u institucionalnim mehanizmima Republike Kosovo, koji su nadležni da garantuju zakonitost i ustavni integritet izbornih procesa i parlamentarne delatnosti. Ova nejasnoća je vidljiva i iz odgovora koji su dati od strane odgovarajućih tela Skupštine i od CIK-a.

S tim u vezi, Sud je naglasio potrebu da Skupština Republike Kosovo sa svojim odborima, u saradnji sa relevantnim institucijama, uključujući i SSK i CIK, razjasni i konsoliduje međuinstitucionalnu saradnju i normativne aspekte koji se odnose na kandidovanje na parlamentarnim izborima i na vršenje poslaničkog mandata od strane lica osuđenih za krivična dela.

Ovo je neophodno radi izbegavanja paradoksalnih situacija sa ustavnog gledišta, gde se jednoj osobi, nakon što je pravosnažnom sudskom odlukom osuđena, kao što je propisano relevantnim članovima Ustava i zakonima, dozvoljava da se kandiduje na parlamentarnim izborima, da bude izabran za poslanika, da mu se potvrdi mandat, kao i da nastavi da obavlja funkciju poslanika u Skupštini Republike Kosovo, čak i za vreme izdržavanja kazne zatvora. A u međuvremenu Ustav i relevantni zakoni su postavili jasne normativne barijere da se ne dozvoli licima, koja su osuđena zatvorom zbog izvršenja krivičnih dela, da budu izabrana za poslanika i da vrše mandat poslanika.

Što se tiče izbora Vlade, Sud je naglasio da kako bi Vlada bila izabrana, u skladu sa stavom 3. člana 95. Ustava, “za” Vladu mora da glasa najmanje šezdeset jedan (61) poslanik Skupštine. U konkretnom slučaju, prema službenim dokumentima Skupštine, Sud je primetio da je 3. juna 2020. godine, šezdeset jedan (61) poslanik glasao “za” Vladu, odnosno za osporenu odluku. Za usvajanje osporene odluke glasao je i Etem Arifi. Pošto je Sud utvrdio da je mandat Etema Arifija bio nevažeći pre izglasavanja osporene odluke, ova odluka je dobila samo šezdeset (60) važećih glasova. Kao posledica toga, postupak izbora Vlade nije sproveden u skladu sa stavom 3. člana 95. [Izbor Vlade] Ustava iz razloga što Vlada nije dobila većinu

glasova svih poslanika Skupštine Republike Kosovo. Sud je istakao da član 95. Ustava, kako je protumačen njegovom sudskom praksom, predviđa dva pokušaja izbora Vlade od strane Skupštine. U oba slučaja, da bi se Vlada smatrala izabranom mora imati većinu glasova svih poslanika Skupštine, odnosno šezdeset jedan (61) glas. Ako Vlada nije izabrana ni nakon drugog pokušaja, član 95.4 Ustava predviđa proglašavanje izbora od strane predsednika Republike Kosovo.

Sud je podsetio da se Vlada izglasana odlukom br. 07/V-014 Skupštine od 3. juna 2020. godine, zasniva na dekretu predsednika br. 24/2020 od 30. aprila 2020. godine, donetom na osnovu stava 4 člana 95. Ustava, odnosno drugim pokušajem izbora Vlade. S tim u vezi, Sud je podsetio na tumačenje dato u presudi KO 72/20 gde je naveo: „izbori će biti neizbežni u slučaju neuspeha izbora Vlade u drugom pokušaju, [...] kojom prilikom, na osnovu paragrafa 4 člana 95 Ustava, Predsednik raspisuje izbore koji se moraju održati najkasnije četrdeset (40) dana od dana njihovog raspisivanja”.

U svetlu toga, Sud je naglasio da se u konkretnom slučaju pokreće stav 4. člana 95. Ustava, prema kojem predsednik Republike Kosovo raspisuje izbore koji se moraju održati najkasnije četrdeset (40) dana od dana njihovog proglašavanja. Sud je smatrao da je važno da naglasi da je svestan da je Etem Arifi učestvovao i u drugim postupcima glasanja u Skupštini, čak i nakon što nije imao važeći mandat. Međutim, oslanjajući se na princip *non ultra petita* („ne izvan zahteva“), Sud se ograničavao na ocenu ustavnosti akta koji je osporen zahtevom koji mu je podnet, odnosno odluke Skupštine Republike Kosovo br. 07/V-014 u vezi sa izborom Vlade Republike Kosovo.

Sud je takođe smatrao potrebnim da pojasni da polazeći od načela pravne sigurnosti, kao i od činjenice da ova presuda ne može imati retroaktivno dejstvo, odluke aktuelne Vlade ostaju na snazi, kao i da Vlada ostaje na dužnosti do izbora nove Vlade.

Presuda

KI 45/20 i KI 46/20

Podnosilac

Tinka Kurti i Drita Millaku

Zahtev za ocenu ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova AA. br. 4/2020 od 19. februara 2020. godine i AA. br. 3/2020 od 19. februara 2020. godine

Predmet zahteva bio je ocena ustavnosti presuda Vrhovnog suda Kosova [AA.nr. 4/2020], od 19. februara 2020. i [AA.nr.3 / 2020], od 19. februara 2020. Podnosioci zahteva su tvrdili da su osporenim odlukama povređena njihova osnovna prava i slobode zagarantovani članovima: 7 [Vrednosti], 24 [Jednakost pre zakona], 45 [Izborna i participativna prava], 53 [Tumačenje odredaba o ljudskim pravima] i 55 [Ograničenje osnovnih prava i sloboda] Ustava Republike Kosovo, u vezi sa članom 14 (Zabrana Diskriminacija) i člana 3. (Pravo na slobodne izbore) Protokola br. 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Zahtev se zasnivao na paragrafima 1 i 7 člana 113 [Nadležnost i ovlašćene stranke] Ustava, članovima 22 [Obrada zahteva] i 47 [Pojedinačni zahtev] Zakona br. 03 / L-121 o Ustavnom sudu i pravilu 32 [Podnošenje zahteva i odgovora] Poslovnika Ustavnog suda.

Zaključci

Spojeni slučajevi KI 45/20 i KI 46/20 su dva slučaja koji se odnose na sporove oko izbora od 6. oktobra 2019. godine. Zahteve su podnele dve kandidatkinje (Tinka Kurti i Drita Millaku) za poslanice iz političkog subjekta Pokreta SAMOOPREDELJENJE! (PSO) – koje su tvrdile da su CIK, IPŽP i Vrhovni sud protivustavno primenili način zamene poslanika koja je utvrđena članom 112.2 a) Zakona o opštim izborima. Sud je podsetio da je nekoliko poslanika političkog subjekta PSO-a, izabranih na vladine/opštinske funkcije, oslobodilo nekoliko mesta poslanika koja su morala biti zamenjena legitimnim kandidatima koji su sledeći po redosledu za poslanike. Tako su od poslanika koji su oslobodili svoja mesta izvršene sledeće zamene: kandidat Enver Haliti sa 7.777 glasova je zamenio poslanika Albina Kurtija; kandidat Alban Hyseni sa 7.767 glasova je zamenio poslanika Glauka Konjufcu; kandidatkinja Arta Bajralia sa 7.674 glasa je zamenila poslanicu Albulenu Haxhiu; kandidat Fitim Haziri sa 7.542 glasa je zamenio poslanika Arbena Vitu; kandidat Eman Rrahmani sa 7.044 glasova je zamenio poslanika Hakija Abazija. Kasnije je kandidat Taulant Kryeziu sa 6.968 glasova zamenio poslanika Shpejtima Bulliqija.

Nužnost zamene poslanika je automatski aktivirala zakonske odredbe utvrđene članom 112.2 a) Zakona o opštim izborima – član koji precizira način zamene poslanika, sa sledećim tekstom:

“112.2 Poslaniku skupštine Kosova kome mandat prestane u skladu sa sekcijom 112.1 će biti zamenjen na sledeći način: a) sledećim kvalifikovanim kandidatom istog pola koji je dobio najveći broj glasova na listi kandidata političkog subjekta u čije ime je kandidat nastupio na poslednjim izborima; [...]”.

Sud je primetio da su prema tumačenju ovog člana koje su izvršili CIK, IPŽP i Vrhovni sud, sve zamene

izvršene na osnovu kriterijuma “pola” i ne uzimajući u obzir rezultat koji su postigli kandidati za poslanike nakon ispunjenja obavezne zakonske kvote za zastupljenost od 30% manje zastupljenog pola ili manjinskog pola. Ovaj način zamene predviđen zakonom, prema Vrhovnom sudu, nisu mogli da izbegnu ni CIK, ni IPŽP, a ni Vrhovni sud jer postoji pretpostavka da su zakoni u saglasnosti sa Ustavom i da se moraju primenjivati takvi kakvi jesu “dok se od Ustavnog suda ne ustanovi da je neki zakon ili neka njegova zakonska odredba u suprotnosti sa Ustavom”. S obzirom na to da se nisu složile sa ovim tumačenjem, podnositeljke zahteve su podnele svoje zahteve Ustavom sudu, sa ključnim navodom da su CIK, IPŽP i Vrhovni sud protivustavno primenili način zamene poslanika koja je predviđena članom 112.2 a) Zakona o opštim izborima. One su u suštini tvrdile da su uprkos ispunjenju i premašivanju kvote od 30% od strane kandidatkinja žena za poslanice iz PSO-a – zamene poslanika izvršene ne na osnovu izbornog rezultata, već na osnovu pola. Prema njihovim navodima, ovo je prouzrokovalo nejednakost u postupanju i povredu njihovog prava da budu birane.

Sud je podsetio da su na osnovu načina zamene koju su primenili CIK, IPŽP i Vrhovni sud, poslanike muškarce zamenili kandidati muškarci za poslanike i da su poslanice žene zamenile kandidatkinje žene za poslanice – uprkos činjenici da su podnositeljke zahteva osvojile više glasova od nekoliko kandidata muškaraca koji su uspeali da budu izabrani za poslanike Skupštine. Prva podnositeljka, Tinka Kurti je osvojila 7.655 glasova, a druga podnositeljka, Drita Millaku je osvojila 7.063 glasa.

Sud je objasnio da ne ocenjuje in abstracto da li je član 112.1.a Zakona o opštim izborima u saglasnosti sa Ustavom ili nije. To stoga što ni pred ovim Sudom a ni pred prethodnim javnim institucijama koje su se bavile ovim pitanjem, podnositeljke nikada nisu tvrdile da je predmetni član protivustavan. Naprotiv, one su samo tvrdile da je ovaj član primenjen na protivustavan način od strane CIK-a, IPŽP-a i Vrhovnog suda. Imajući u vidu gore navedene činjenice i navode koji su izneti u ovom slučaju, Sud je u ovoj individualnoj ustavnoj žalbi razmatrao činjenicu: Da li su CIK, IPŽP i Vrhovni sud primenili član 112.2.a Zakona o opštim izborima u saglasnosti sa garancijama, vrednostima i načelima proklamovanim članovima 24. i 45. Ustava u vezi sa članom 14. EKLJP i članom 3. Protokola br. 1 EKLJP?

Ustavni sud je utvrdio da dosadašnje tumačenje ovog člana od strane CIK-a, IPŽP-a i Vrhovnog suda ne predstavlja tačno i ustavno tumačenje iz nekoliko dole navedenih razloga – koji su opširno izloženi u presudi. Prvo, Sud je utvrdio da su CIK, IPŽP i Vrhovni sud, protumačili član 112.2 a) Zakona o opštim izborima na krut i tekstualan način i odvojeno od svih ostalih zakonskih normi predviđenih Zakonom o opštim izborima i Zakonom o ravnopravnosti polova, kao i načela, vrednosti i duha slova Ustava. Ova vrsta tumačenja je apstrahovala kontekst, cilj i razlog uvođenja kvote od 30% kao posebne mere kako bi

pomogla u postizanju jednake zastupljenosti između oba pola u Skupštini Republike.

Drugo, Sud je istakao da se *ratio legis* Zakona o opštim izborima u kontekstu rodne zastupljenosti u Skupštini sastoji u tome da osigurava – u svakoj okolnosti – zastupljenost od najmanje 30% manje zastupljenog pola ili manjinskog pola (bez obzira na to o kom se polu radi). Međutim, jasno je da 30% predstavlja samo minimalnu granicu rodne zastupljenosti manjinskog pola, ali ne i najvišu granicu zastupljenosti jednog pola. Sledstveno, Sud smatra da u trenutku kada se osigura minimalna zastupljenost od 30% za manje zastupljeni pol, sve buduće zamene se moraju vršiti na osnovu redosleda kandidata za poslanike, koji je utvrđen izbornim rezultatom. Po tom osnovu, rodna kvota se primenjuje samo dok se ne postigne cilj zbog kog je uvedena, odnosno, da se osigura obavezna zastupljenost manjinskog pola u kvoti od 30%, iako ustavni ideal i duh Ustava koji se ogledaju u članu 7. imaju za cilj postizanje činjenične jednakosti 50% prema 50% između oba pola.

Treće, Sud je naglasio da bi tumačenje člana 112.2 a) Zakona o opštim izborima, prema načinu tumačenja od strane CIK-a, IPŽP-a i Vrhovnog suda, imalo smisla samo u situaciji kada se može desiti da se usled nezamenjivanja pol-za-pol (žena-za-ženu i muškarac-za-muškarca) može ugroziti neispunjenje zakonske kvote od 30% zastupljenosti manje zastupljenog pola. Međutim, tumačenje ovog člana, na način na koje je izvršeno, kada se zna da su na izborima od 6. oktobra 2019. godine, kandidatkinje žene političkog subjekta PSO uspele da osvoje zaslužene glasove iznad procenta zakonske norme od 30%, predstavlja tumačenje ove norme koje je pogrešno i nesrazmerno samom cilju zakonskih kvota utvrđenih članom 27. Zakona o opštim izborima.

Četvrto, Sud je istakao da je cilj uvođenja kvota povezan sa potrebom za unapređenjem rodne ravnopravnosti u društvu sve dok se ne postigne činjenična jednakost kada kvote postanu nepotrebne. Član 112.2 a) Zakona o opštim izborima postoji iz jednog jedinog razloga: da predstavi način zamene poslanika – čuvajući uvek cilj obavezne zakonske zastupljenosti od najmanje 30% manjinskog pola. Ako nakon dostizanja kvote od 30%, kandidati iz manjinskog (manje zastupljenog) pola uspeju da postanu poslanici svojim sopstvenim snagama, na taj način što su postigli bolji rezultat od pripadnika većinskog pola, ne sme im se uskratiti pravo da budu izabrani za poslanike Skupštine.

Sud je utvrdio da je podnositeljka Tinka Kurti diskriminisana na osnovu pola u vezi sa njenim pravom da bude birana, u trenutku kada uprkos ispunjenju minimalne kvote od 30% kroz izborni rezultat unutar političkog subjekta PSO, u trenutku kada je stvorena mogućnost za zamenu poslanika, istoj, iako je imala više glasova od kandidata muškaraca za poslanike Fitim Haziri i Eman Rrahmani, nije omogućeno da postane poslanica. Sud je dalje, takođe, utvrdio da je podnositeljka zahteva Drita Millaku diskriminisana na osnovu pola u vezi sa

njenim pravom da bude birana, u trenutku kada je i pored ispunjenja minimalne kvote od 30% kroz izborni rezultat unutar političkog subjekta PSO, u trenutku kada je stvorena mogućnost za naredne zamene poslanika, odnosno kada je podneo ostavku poslanik Shpejtim Bulliqi, umesto njega, na osnovu utvrđenja o zameni unutar istog pola, dana 18. decembra 2020. godine, mandat poslanika dobio kandidat Taulant Kryeziu sa 6.968 glasova.

Kao rezultat toga, Sud je utvrdio da su: rešenje [AA. br. 4/2020] Vrhovnog suda od 19. februara 2020. godine; rešenje [AA. br. 3/2020] Vrhovnog suda od 19. februara 2020. godine, odluka [A. br. 35/2020] IPŽP-a od 13. februara 2020. godine; odluka [A. br. 36/2020] IPŽP-a od 13. februara 2020. godine; kao i tačka 5 odluke [br. 102/A-2020] CIK-a od 7. februara 2020. godine, u suprotnosti sa članovima 24. [Jednakost pred zakonom] i 45. [Pravo na izbor i učešće] Ustava u vezi sa članom 14. (Zabrana diskriminacije) i članom 3. (Pravo na slobodne izbore) Protokola br. 1 EKLJP.

Efekti presude

Sud je primetio da, iz objektivnih razloga i u interesu pravne sigurnosti, ova presuda ne može proizvesti retroaktivno dejstvo u odnosu na mandate poslanika. U tom pogledu, Sud je razjasnio da ova presuda nema retroaktivno dejstvo i da na osnovu načela pravne sigurnosti ne dira u prava trećih lica koja su stečena na osnovu odluka poništenih ovom presudom. Međutim, to ne znači da je ova presuda samo deklarativna i bez ikakvog efekta.

Prvi efekat ove presude je ukidanje osporenih odluka Vrhovnog suda, IPŽP-a i CIK-a, kao nesaglasnih sa Ustavom i EKLJP-om, u pogledu tumačenja člana 112.2 a) Zakona o opštim izborima. Ukidanjem ovih odluka, ova presuda razjašnjava da se za ubuduće, na osnovu tačnog i kontekstualnog čitanja člana 112.2.a Zakona o opštim izborima, zamena kandidata za poslanike mora vršiti na takav način da se: prvo, osigura minimalna zastupljenost u meri od 30% manje zastupljenog pola (manjinskog pola), koja se ni u jednom trenutku ne može dovesti u pitanje; i drugo, u slučajevima kada je rodna kvota od 30% ispunjena na osnovu izbornog rezultata (kao u konkretnom slučaju), tada se zamene kandidata za poslanike moraju vršiti na osnovu izbornog rezultata, ne ograničavajući se na aspekt zamene na osnovu istog pola, sve dok nije ugrožena minimalna zastupljenost manje zastupljenog pola.

Drugi efekat koji ova presuda omogućava odnosi se na pravo koje nastaje podnositeljima zahteva ili drugim stranama na koje ova presuda može uticati, od trenutka njenog stupanja na snagu. Ovim stranama nastaje pravo na korišćenje drugih raspoloživih pravnih sredstava radi daljeg ostvarivanja prava u skladu sa nalazima ove presude i sudskom praksom ESLJP-a koja je citirana u ovoj presudi.

ESLjP – važne odluke (1. januar – 30. jun 2021. godine)

* Dosuđena odšteta novinaru zbog objavljivanja nekoliko člankova na njegovom blogu gde kritikuje drugog novinara: povreda slobode izražavanja (12/01/2021)

U presudi Veća u slučaju Gheorghe-Florin Popescu protiv Rumunije (*predstavka br. 79671/13*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno zaključio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na odluku domaćih vlasti da nalože podnosiocu predstavke, novinaru, da plati odštetu zbog objavljivanja pet postova na blogu u kojima kritikuje L.B., drugog novinara, koji je bio glavni urednik novina u medijskoj grupi Desteptarea i producent lokalnog televizijskog kanala koji pripada istoj grupi.

Sud je posebno utvrdio da domaći sudovi nisu dali relevantne i dovoljne razloge da opravdaju uplitanje u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Standardi koje su primenili domaći sudovi nisu bili kompatibilni sa načelima ustanovljenim u članu 10. Konvencije, uključujući, posebno, doprinos raspravi od javnog interesa, da je li dotična osoba dobro poznata, te njeno prethodno ponašanje, sadržaj, oblik i posledice objavljivanja i ozbiljnost izrečene sankcije. Svoje odluke nisu zasnovali na prihvatljivoj oceni relevantnih činjenica. Iz toga proizilazi da uplitanje u pravo podnosioca na slobodu izražavanja nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“ i da je došlo do povrede člana 10. Konvencije.

* Nalog kojim se sa stranice Mediapart zahteva uklanjanje transkripta i traka razgovora koji su ilegalno snimljeni u kući gospođe Bettencourt ne krši Konvenciju (14/01/2021)

U presudi Veća u slučaju **Société Editrice de Mediapart i drugi protiv Francuske** (*predstavka br. 281/15 i br. 34445/15*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da **nije bilo povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Dva slučaja su se odnosila na nalog izdat protiv Mediaparta, veb stranice sa vestima, urednika izdavača i novinara, da se sa veb stranice novinske kompanije uklone audio izvodi i transkripti nelegalnih snimaka snimljenih u kući gospođe Bettencourt, glavnog akcionara grupe L'Oreal. Sud je ponovio da član 10. Konvencije ne garantuje potpuno neograničenu slobodu izražavanja, čak ni u pogledu medijskog izveštavanja o stvarima od ozbiljne javne zabrinutosti. Vršenje ove slobode je nosilo sa sobom „dužnosti i odgovornosti“, koje su se odnosile i na štampu. Podnosioci predstavke su bili svesni da je otkrivanje snimaka snimljenih bez znanja gospođe Bettencourt predstavljalo krivično delo, što bi trebalo da ih navede da pokažu razboritost i predostrožnost.

Sud je ponovio načelo da novinari ne mogu tražiti isključivi imunitet od krivične odgovornosti iz jedinog razloga što je, za razliku od drugih pojedinaca koji ostvaruju pravo na slobodu izražavanja, predmetno krivično delo počinjeno tokom vršenja njihovih novinarskih funkcija.

U određenim okolnostima, čak i tamo gde je neka osoba bila poznata široj javnosti, on ili ona bi se mogli osloniti na „legitimno očekivanje“ zaštite i poštovanja svog privatnog života. Dakle, činjenica da je pojedinac pripadao kategoriji javnih ličnosti nije mogla, posebno u slučaju osoba koje, poput gospođe Bettencourt, nisu vršile službene funkcije, ovlastiti medije da krše profesionalne i etičke principe koji su morali da upravljaju njihovim postupcima ili legitimisati upade u privatni život. Domaći sudovi su odlučili protiv podnosioca predstavke kako bi okončali uznemiravanje žene koja, iako javna ličnost, nikada nije pristala na otkrivanje predmetnih snimaka i transkripata, i bila je pogođena i legitimno očekivala da će nezakonite publikacije biti uklonjene sa veb stranice sa vestima koje ona nikada nije mogla da komentariše, za razliku od opcije koja joj je bila dostupna tokom krivičnog postupka. Sud nije mogao da nađe jake razloge koji su od njega zahtevali da svoje stanovište zameni stanovištem domaćih sudova i poništi postupak balansiranja koji su oni sproveli.

Sud je bio uveren da su razlozi na koje se pozivao bili relevantni i dovoljni da pokažu da je uplitanje na koje se žali bilo „neophodno u demokratskom društvu“ i da predmetni poredak nije prešao ono što je neophodno za zaštitu gde Bettencourt i P.D.M. od uplitanja u njihovo pravo na poštovanje privatnog života.

* Odbijanje vlasti da zakonski priznaju promenu rodnog identiteta u odsustvu operacije je povredilo Konvenciju (19/01/2021)

U presudi Veća u slučaju **X i Y protiv Rumunije** (*predstavke br. 2145/16 i 20607/16*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na situaciju dve transrodne osobe kojima su odbijeni zahtevi za priznavanje njihovog rodnog identiteta i odgovarajuće administrativne korekcije iz razloga što su osobe koje su podnele takve zahteve morale da podnesu dokaz da su bile podvrgnute operaciji promene pola.

Sud je primetio da su nacionalni sudovi pred podnosiocima predstavke, koji nisu želeli da se podvrgnu operaciji promene pola, postavili nemoguću dilemu: ili su morali da se podvrgnu operaciji protiv svoje bolje presude - i odreknu se punog ostvarivanja prava na poštovanje svojih fizičkog integriteta - ili su morali da se odreknu priznavanja svog rodnog identiteta, što je takođe spadalo u okvir poštovanja privatnog života. i nalog za plaćanje konačne presude objavljene u novinama - takođe je imala negativni efekat na njenu slobodu izražavanja. Po mišljenju

Suda, ovo je poremetilo pravičnu ravnotežu koju treba da postignu države ugovornice između opšteg i pojedinačnog interesa dotičnih lica. Sud je smatrao da je odbijanje domaćih vlasti da legalno priznaju promenu pola podnosioca predstavki u odsustvu operacije predstavljalo neopravdano uplitanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života.

*** Kazna izrečena podnosiocu predstavke zbog prosjačenja u javnosti je povredila Konvenciju (19/01/2021)**

U presudi Veća u slučaju **Lăcătuș protiv Švajcarske** (predstavka br. 14065/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na nalog da podnosilac predstavke plati kaznu od 500 švajcarskih franaka (CHF) (približno 464 evra (EUR)) zbog prosjačenja u javnosti u Ženevi i njenog zadržavanja u istražnom zatvoru pet dana zbog neplaćanja kazne. Sud je primetio da podnosilac predstavke, koji je bio nepismen i poticao je iz izuzetno siromašne porodice, nije imao posao i nije primao socijalne beneficije. Prosjačenje je za nju predstavljalo sredstvo preživljavanja. Budući da je bila u jasno osetljivoj situaciji, podnosilac predstavke je imao pravo, svojstveno ljudskom dostojanstvu, da moli prosledjivanjem svojih nevolja i pokušavajući da zadovolji svoje osnovne potrebe. Sud je smatrao da kazna koja je izrečena podnosiocu predstavke nije bila srazmerna ni cilju borbe protiv organizovanog kriminala ni cilju zaštite prava prolaznika, stanovnika i prodavca. Sud se nije složio sa argumentom Saveznog suda da manje restriktivne mere ne bi postigle uporediv rezultat. Po mišljenju Suda, izrečena kazna je povredila ljudsko dostojanstvo podnosioca predstavke i narušila samu suštinu prava zaštićenih članom 8. Konvencije, pa je država u ovom slučaju prekoračila svoju slobodu ocene.

*** Odbijanje da se dozvoli zatvoreniku da konsultuje internet stranice o pravnim pitanjima (poput stranice Evropskog suda) bilo je neopravdano (09/02/2021)**

U presudi Veća u slučaju Ramazan **Demir protiv Turske** (predstavka br. 68550/17), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja: sloboda primanja informacija i ideje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na odbijanje zatvorskih vlasti da odobre zahtev za pristup određenim internet stranicama, koji je podneo g. Demir tokom istražnog zatvora u zatvoru Silivri 2016. Gospodin Demir, advokat, želeo je da pristupi internet lokacijama Evropskog suda za ljudska prava, Ustavnog suda i Službenog lista, u cilju pripreme sopstvene odbrane i praćenja slučajeva njegovih klijenata. Sud je smatrao da je, s obzirom da je pristup zatvorenika određenim

lokacijama koje sadrže pravne informacije već odobren prema turskom zakonu u svrhe obuke i rehabilitacije, ograničenje pristupa g. Demira gore pomenutim lokacijama, koje su sadržavale samo pravne informacije relevantne za razvoj i rehabilitaciju podnosioca predstavke u kontekstu njegove profesije i interesa, predstavljalo uplitanje u njegovo pravo na dobijanje informacija. S tim u vezi, sud je primetio da domaći sudovi nisu pružili dovoljna objašnjenja zašto se g. Demiru pristup internet stranicama suda, Ustavnog suda ili Službenog lista ne može smatrati povezanim sa obukom i rehabilitacijom, što nacionalno zakonodavstvo dozvoljava zatvorenicima, niti su pružili dovoljno objašnjenja o tome da li i zašto g. Demira treba smatrati zatvorenikom koji predstavlja određenu opasnost ili pripada ilegalnoj organizaciji, u odnosu na koju bi pristup internetu mogao biti ograničen. Dalje, ni organi vlasti ni Vlada nisu objasnili zašto je sporna mera ograničenja pristupa internetu bila neophodna u ovom slučaju, imajući u vidu legitimne ciljeve održavanja reda i bezbednosti u zatvoru i sprečavanja zločina. Iz toga je proizašlo da mešanje o kome je reč nije bilo neophodno u demokratskom društvu.

*** Postupci provere koji su doveli do otkaza sudije Ustavnog suda bili su pravični, a razrešenje proporcionalno (09/02/2021)**

U presudi Veća u slučaju **Xhoxhaj protiv Albanije** (predstavka br. 15227/19), Evropski sud za ljudska prava je utvrdio: **većinom od 6 prema 1 da nije došlo do povrede člana 6, stav 1 (Pravo na pravično suđenje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima u pogledu navodnog nedostatka nezavisnosti i nepristrasnosti organa za proveru, **većinom od 5 prema 2 da nije došlo do povrede člana 6, stav 1 u pogledu navodne nepravilnosti postupka, većinom od 5 prema 2 da nije došlo do povrede člana 6, stav 1 u vezi sa navodnim nedostatkom javne rasprave pred Žalbenim većem, većinom od 5 prema 2 da nije došlo do povrede člana 6, stav 1 u vezi sa navodnom povredom načela pravne sigurnosti i većinom od 5 prema 2 da nije došlo do povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života).**

Slučaj se odnosio na sudiju Ustavnog suda koja je razrešena funkcije nakon ishoda postupka započetog protiv nje, kao deo izuzetnog postupka za ponovnu ocenu podobnosti za funkciju svih sudija i tužilaca u zemlji, inače poznatog kao postupak provere. Slučaj podnosioca predstavke su ispitali organi za proveru, a Žalbeno veće je privatno potvrdilo njeno otpuštanje. Sud je posebno utvrdio da nije došlo do povrede člana 6, stav 1, jer su organi za proveru bili nezavisni i nepristrasni, postupak je bio pravičan, održavanje javne rasprave pred Žalbenim većem nije bilo striktno zahtevano, a načelo pravne sigurnost nije povređeno. Sud je dalje smatrao da je otpuštanje sa funkcije bilo srazmerno i da je zakonska doživotna zabrana podnosiocu predstavke za ponovno pridruživanje pravosudnom sistemu na osnovu ozbiljnih etičkih

povreda bila u skladu sa obezbeđivanjem integriteta pravosudne funkcije i poverenja javnosti u pravosudni sistem, te stoga nije povređeno njeno pravo prema članu 8.

*** Sud pojašnjava uslove za primenu pretpostavke ekvivalentne zaštite u sporovima koji se odnose na izvršenje evropskog naloga za hapšenje (25/03/2021)**

U presudi Veća u slučaju **Bivolaru i Moldovan protiv Francuske** (predstavke br. 40324/16 i 12623/17), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 3. (Zabrana mučenja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima u predstavci br. 12623/17, koju je podneo g. Moldovan, i da nije došlo do povrede člana 3 u predstavci br. 40324/16, koju je podneo g. Bivolaru.

Slučaj se odnosio na predaju podnosioca predstavke od strane Francuske rumunskim vlastima po evropskim nalogima za hapšenje (EAW) u svrhu izvršenja njihovih zatvorskih kazni. Slučaj je podstakao Sud da razjasni uslove za primenu pretpostavke ekvivalentne zaštite u takvim okolnostima. Sud je smatrao da je ispunjena pretpostavka ekvivalentne zaštite koja je primenjena u slučaju g. Moldovana u meri u kojoj su postojala dva uslova za njenu primenu, a to su odsustvo bilo kakve manevarske marže od strane nacionalnih vlasti i raspoređivanje punog potencijala nadzornog mehanizma predviđenog zakonom Evropske unije (EU). Sud se stoga ograničio na utvrđivanje da li je zaštita prava zagarantovanih Konvencijom u ovom slučaju očigledno nedostajala, tako da je ova pretpostavka pobijena. U tom cilju, nastojalo se da se utvrdi da li je postojala dovoljno čvrsta činjenična osnova koja je zahtevala od izvršnog sudskog organa da utvrdi da bi izvršenje EAW-a za podnosioca predstavke imalo stvarni i pojedinačni rizik da bude podvrgnuto postupanju suprotno članu 3 zbog njegovih uslova u pritvoru u Rumuniji.

Sud je primetio da je g. Moldovan pružio dokaze o navodnom riziku koji su bili dovoljno potkrepljeni da zahteva od izvršnog pravosudnog organa da zatraži dodatne informacije i uveravanja od države izdavaoca u vezi sa njegovim budućim uslovima pritvora u Rumuniji. Sud je utvrdio povredu člana 3, utoliko što se činilo da izvršni pravosudni organi, vršeći svoja diskreciona ovlašćenja, nisu izvukli odgovarajuće zaključke iz dobijenih informacija, iako su te informacije pružile dovoljno čvrstu činjeničnu osnovu za odbijanje izvršenje relevantnog EAW -a.

U slučaju g. Bivolarua, Sud je smatrao da, zahvaljujući svojoj odluci da od Suda pravde Evropske unije (CJEU) ne traži preliminaru presudu o implikacijama na izvršenje EAW-a o dodeli statusa izbeglice od strane države članice državljaninu treće zemlje koja je kasnije takođe postala država članica, Kasacioni sud je presudio bez korišćenja punog potencijala relevantne međunarodne mašinerije za nadzor osnovnih prava. Stoga pretpostavka ekvivalentne zaštite nije bila primenljiva. Bila su dva aspekta žalbe g. Bivolarua:

prvi koji se odnosi na implikacije njegovog izbegličkog statusa, a drugi na uslove pritvora u Rumuniji. U spisu nije bilo ništa pred izvršnom sudskom vlašću, niti dokazi koje je podnosilac predstavke izveo pred Sudom, koji bi ukazivali na to da će se i dalje suočiti sa rizikom od progona na verskoj osnovi u Rumuniji u slučaju njegove predaje. Sud je smatrao da izvršna sudska vlast, nakon potpunog i detaljnog ispitivanja pojedinačne situacije podnosioca predstavke koja je pokazala da je uzela u obzir njegov izbeglički status, nije imala dovoljno čvrstu činjeničnu osnovu da utvrdi postojanje stvarnog rizika povrede člana 3. Konvencije i da odbije izvršenje EAW po tom osnovu. Sud je takođe smatrao da opis uslova pritvora u rumunskim zatvorima koje je podnosilac predstavke pružio izvršnom pravosudnom organu u prilog svom zahtevu da se ne izvrši EAW nije bio dovoljno detaljan ili potkrepljen da predstavlja prima facie dokaz stvarnog rizika od postupanja suprotno članu 3 u slučaju njegove predaje rumunskim vlastima. Po mišljenju Suda, izvršni pravosudni organ nije bio dužan da zatraži dodatne informacije od rumunskih vlasti. Shodno tome, smatrao je da izvršna sudska vlast nije imala čvrstu činjeničnu osnovu da utvrdi postojanje stvarnog rizika od povrede člana 3. Konvencije i da odbije izvršenje EAW po tim osnovama.

*** Zabrana širenja informacija o istragama u vezi sa navodima o korupciji: povreda slobode izražavanja novinara (04/05/2021)**

Presuda Veća u slučaju **Akdeniz i drugi protiv Turske** (predstavke br. 41139/15 i 41146/15) se odnosila na privremenu naredbu koju su naložili domaći sudovi zabranjujući širenje i objavljivanje (na bilo kom mediju) informacija o parlamentarnoj istrazi o navodima za korupciju protiv četiri bivša ministra, koja je pokrenuta nakon akcije koju su sprovele istanbulska policija i tužilaštvo 17. i 25. decembra 2013. godine.

Podnosioci predstavke, Banu Güven (poznati novinar), kao i Yaman Akdeniz i Kerem Altıparmak (dvojica akademika koji su popularni korisnici platformi društvenih medija), tražili su ukidanje dotične zabrane, oslanjajući se na njihovo pravo na slobodu prenošenja informacija i ideja, kao i na pravo na primanje informacija. Ustavni sud je odbio njihov zahtev na osnovu nedostatka statusa žrtve, jer na njih nije direktno ili lično uticala zabrana. Sud je istakao da je sama po sebi mera koja se sastoji od zabrane mogućeg objavljivanja i širenja informacija bilo kojim sredstvom pokrenula pitanje slobode informisanja. Jednoglasno je proglasio predstavku Bane Güven prihvatljivom u pogledu žalbe na osnovu člana 10. (Sloboda izražavanja). Sud je prihvatio da je gđa Güven, novinarka, politička komentatorka i voditeljka vesti u to materijalno vreme, mogla opravdano tvrditi da joj je osporena zabrana povredila pravo na slobodu izražavanja. Stoga bi mogla da zatraži status žrtve. S tim u vezi, Sud je istakao da se ne sme zanemariti da se prikupljanje informacija, koje je bilo svojstveno slobodi štampe, takođe smatralo vitalnim

preduslovom za novinarsku delatnost; i da je, u kontekstu debate o pitanju od javnog interesa, ta mera mogla da odvraća novinare od doprinosa javnim raspravama o pitanjima važnim za život zajednice.

Sud je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede člana 10. (Sloboda izražavanja) Konvencije u odnosu na Banu Güven. Zapravo, osporena zabrana, koja je predstavljala preventivnu meru usmerenu na zabranu svakog budućeg širenja ili objavljivanja informacija, imala je velike posledice na ostvarivanje prava podnositeljke predstavke na slobodu izražavanja o aktuelnom pitanju. Takvom uplitanju je nedostajala „pravna osnova“ za potrebe člana 10, te je zbog toga sprečila gđu Güven da uživa dovoljan nivo zaštite kakav zahteva vladavina zakona u demokratskom društvu. Konačno, Sud je utvrdio da g. Akdeniz i g. Altıparmak nisu pokazali kako je osporena zabrana direktno uticala na njih. Stoga im u ovom slučaju nedostaje status žrtve. Sud je stoga većinom glasova njihov zahtev proglasio neprihvatljivim.

*** Nemogućnost podnosioca predstavke da preispita zabranu napuštanja zemlje dok dug nije u potpunosti isplaćen predstavljala je povredu Konvencije (11/05/2021)**

U presudi Veća u slučaju **Stetsov protiv Ukrajine** (predstavka br. 5170/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 2, Protokola br. 4 (Sloboda kretanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na zabranu napuštanja zemlje nametnutu g. Stetsovu zbog propusta da nadoknadi dug utvrđen presudom. Prema domaćem zakonu u relevantno vreme, ta zabrana se nije mogla ukinuti dok se ne nadoknadi puni iznos duga. Zabrana je tako trajala najmanje četiri godine. Što se tiče ograničenja nametnutih na osnovu neplaćenih dugova, Sud je naglasio da takve mere mogu biti opravdane samo ako imaju za cilj garantovanje povrata predmetnih dugova. Shodno tome, vlasti nisu mogle produžiti ograničenja na duži vremenski period bez periodičnog pregleda njihovog opravdanja. U ovom slučaju, Sud je smatrao da je g. Stetsov bio podvrgnut merama koje su bile nedovoljno opravdane i nisu mogle biti preispitane ili razmotrene do strogog roka utvrđenog datumom pune naknade. Ukrajinske vlasti stoga nisu ispunile obavezu da napusti svoju zemlju bude opravdano i proporcionalno u odnosu na okolnosti, od samog početka i tokom trajanja mešanja. Ipak, Sud je primio k znanju reformu građanskog postupka iz 2017. i 2018. godine, koja je dužnicima omogućila da pokrenu postupak za ukidanje ograničenja putovanja. Ta reforma je, međutim, stupila na snagu nakon događaja koji su bili povod za predstavku g. Stetsova.

*** Zaključavanje koje su vlasti naložile radi suzbijanja pandemije COVID-19 ne sme biti izjednačeno sa kućnim pritvorom (20/05/2021)**

U svojoj odluci u slučaju **Terhes protiv Rumunije** (predstavka br. 49933/20), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno proglasio predstavku neprihvatljivom. Slučaj se ticao zaključavanja, koje je rumunska vlada naredila od 24. marta do 14. maja 2020. godine za suzbijanje pandemije COVID-19 i koje je podrazumevalo ograničenja napuštanja kuće.

Sud je smatrao da se mera na koju se žali ne može izjednačiti sa kućnim pritvorom. Nivo ograničenja slobode kretanja podnosioca predstavke nije bio takav da bi se moglo smatrati da je opšte zaključavanje koje su naredile vlasti predstavljalo lišavanje slobode. Prema mišljenju Suda, za podnosioca predstavke se stoga ne može reći da je lišen slobode u smislu člana 5, stav 1 Konvencije.

*** Otpuštanje zaposlenog u javnom sektoru zato što je kliknuo „Sviđa mi se“ objave na Fejsbuku: povreda njenog prava na slobodu izražavanja (15/06/2021)**

U presudi Veća u slučaju **Melike protiv Turske** (predstavka br. 35786/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na otpuštanje gđe Melike, ugovorne službenice u Ministarstvu nacionalnog obrazovanja, zbog toga što je kliknula „Sviđa mi se“ na raznim Fejsbuk člancima (treća strana objavila na veb lokaciji za društvene mreže). Vlasti su smatrale da bi dotična radna mesta mogla da naruše mir i spokoj na radnom mestu, na osnovu toga što su tvrdili da su nastavnici počinili silovanja, da su sadržali optužbe protiv političkih lidera i da su povezani sa političkim partijama. Sud je primetio da se predmetni sadržaj sastoji od jake političke kritike navodno represivne prakse od strane vlasti, poziva i ohrabrenja da demonstriraju u znak protesta protiv te prakse, izraza ogorčenja zbog ubistva predsednika advokatske komore, denuncijacije zlostavljanja učenika u ustanovama pod kontrolom vlasti i oštra reakcija na izjavu koju je, kao seksističku, dala poznata verska ličnost. Sud je smatrao da su to suštinska i nesporno pitanja od opšteg interesa. Ponovio je da prema članu 10, stav 2 Konvencije postoji malo prostora za ograničenje slobode izražavanja u dve oblasti: politički govor i pitanja od javnog interesa. Takođe je primetio da disciplinski komitet i nacionalni sudovi nisu uzeli u obzir sve relevantne činjenice i faktore donoseći svoj zaključak da su postupci podnositeljke predstavke takvi da remete mir i spokoj njenog radnog mesta. Nacionalne vlasti posebno nisu pokušale da procene potencijal relevantnih „lajkova“ da izazovu neželjene reakcije na radnom mestu gđe. Melike, uzimajući u obzir sadržaj materijala na koji su se odnosile, profesionalni i socijalni kontekst u kojem su napravljeni i njihov potencijalni obim i uticaj.

Shodno tome, razlozi dati u ovom slučaju da opravdaju otkaz podnosioca predstavke ne mogu se smatrati relevantnim i dovoljnim. Sud je takođe zaključio da je kazna izrečena gđi Melike (trenutni otkaz ugovora o

radu bez prava na naknadu) bila izuzetno teška, posebno s obzirom na staž podnosioca predstavke na njenom radnom mestu i njene godine. Na kraju, zaključio je da, s obzirom na to da nisu pružili relevantne i dovoljne razloge da opravdaju pobijanu meru, nacionalni sudovi nisu primenili standarde koji su u skladu sa načelima sadržanim u članu 10 Konvencije. U svakom slučaju, nije postojao razuman odnos proporcionalnosti između mešanja u pravo gđe. Melike na slobodu izražavanja i legitimnog cilja kojem su težile nacionalne vlasti.

*** Razrešenje poslanika i izuzeće iz kandidovanja na osnovu krivičnog gonjenja: predstavka je neprihvatljiva (17/06/2021)**

U svojoj odluci u slučaju **Galan protiv Italije** (predstavka br. 63772/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno proglasio predstavku neprihvatljivom.

Slučaj se odnosio na oduzimanje podnosiocu predstavke izbornog mesta kao člana parlamenta zbog zaključka parlamenta da je postojao osnov nepodobnosti nakon osuđujuće presude za korupciju. Sud je pridao težinu pristupu italijanskog Ustavnog suda, koji je u svojoj sudskoj praksi utvrdio da izuzeće od kandidovanja na izborima ili razrešenje s funkcije nisu ni kazne ni efekti krivične osude. Izabrani predstavnici koji su udaljeni sa svoje funkcije bili su isključeni iz izabranog tela kome su pripadali, jer su izgubili moralnu sposobnost, što je osnovni uslov da bi i dalje mogli da predstavljaju birače. Sud je smatrao da se osporeno izuzeće kandidovanja na izborima i uklanjanje sa funkcije ne može smatrati ekvivalentom krivične kazne u smislu člana 7. Konvencije. Ova žalba nije bila kompatibilna sa odredbama Konvencije i stoga je morala biti odbijena.

Sud je smatrao da je neposredna primena izuzeća od kandidovanja za izbornog kandidata bila u skladu sa navedenim ciljem zakonodavca, naime da se iz parlamenta isključe osobe osuđene za teška krivična dela i tako zaštititi integritet demokratskog procesa. Ovo izuzeće kandidovanja na izborima se ne može smatrati proizvoljnim ili nesrazmernim. I na kraju, uzimajući u obzir garancije utvrđene parlamentarnom procedurom „trostruke validacije“ - Stalni odbor za nekompatibilnosti, diskvalifikacije i uklanjanja, Izborni odbor i Zastupnički dom - Sud je smatrao da Konvencija ne zahteva sudsko razmatranje odluka koju je Parlament usvojio u kontekstu ustavom rezervisanih ovlašćenja.

(Za više detalja posetite sajt Evropskog suda za ljudska prava: www.echr.coe.int)

INFORMACIJE O USTAVNOM SUDU

Zgrada Ustavnog suda:

Ustavni sud Republike Kosovo, od svoje funkcionalizacije 2009. godine je smešten u zgradi bivšeg Zaštitnog korpusa Kosova ZKK, koja se nalazi u centru Prištine, u Gradić Pejtonu. Ova lokacija Suda, u centru glavnog grada, je simbol jednakog pristupa na ustavnu pravdu svih građana i drugih ovlašćenih stranki. Ova zgrada se tokom godina prilagođavala potrebama i prirodi rada Ustavnog suda. Ovo je urađeno uz pomoć donatora. Konkretno, sudnica je finansirana od strane Ustavnog suda Republike Turske 2010. godine, osnivanje biblioteke Suda je u potpunosti projekat GIZ za pravnu reformu, a dodatne kancelarije-kontejneri su donacija Ustavnog suda Republike Turske 2011. godine.

Zgrada Suda ima korisnu prostoriju za rad od 784 m² u kojoj rade 65 radnika.

ADRESA

Ulica: "Perandori Justinian", nr. 44, 10 000 - Priština

Tel: +383 (0)38 60 61 62

Mob: +383 (0)45 200 595; +383 (0)45 200 576

Fax: +383 (0)38 60 61 70

E-mail: gjkata.kushtetuese@gjk-ks.org

Veb: www.gjk-ks.org